

Proces overovania odbornej spôsobilosti – základné pojmy a náležitosti podľa zákona č. 315/2012, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vymedzenie niektorých pojmov

- Odborná spôsobilosť je súhrn vedomostí, zručností a schopností požadovaných na výkon pracovnej činnosti.
- Skúška na overenie odbornej spôsobilosti (ďalej len „skúška“) je overenie vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby podľa kvalifikačného štandardu a hodnotiaceho štandardu danej čiastočnej kvalifikácie alebo úplnej kvalifikácie.
- Kvalifikačný štandard vyjadruje súhrn vedomostí, zručností a schopností potrebných na nadobudnutie príslušnej čiastočnej kvalifikácie a úplnej kvalifikácie.
- Hodnotiaci štandard je súhrn kritérií, organizačných a metodických postupov, materiálnych, technických a priestorových predpokladov na overovanie a hodnotenie dosiahnutej odbornej spôsobilosti podľa ustanovených kvalifikačných štandardov,

Overovanie a hodnotenie odbornej spôsobilosti

Žiadateľom o vykonanie skúšky (ďalej len „uchádzač“) môže byť fyzická osoba, ktorá najneskôr v deň konania skúšky dosiahla vek 18 rokov a má ukončenú povinnú školskú dochádzku.

Písomnú žiadosť o vykonanie skúšky zasiela uchádzač škole, vysokej škole, stavovskej organizácii alebo profesijnej organizácii, ktorej bolo vydané oprávnenie na overenie odbornej spôsobilosti (ďalej len „oprávnená vzdelávacia inštitúcia“).

- Žiadosť o vykonanie skúšky musí obsahovať:
 - a) meno, priezvisko a dátum narodenia uchádzača,
 - b) adresu trvalého pobytu uchádzača,
 - c) názov kvalifikácie, o ktorej overenie uchádzač žiada.
- K žiadosti o vykonanie skúšky uchádzač priloží:
 - a) úradne osvedčenú kópiu dokladu o dosiahnutom stupni vzdelania,
 - b) úradne osvedčenú kópiu osvedčenia o absolvovaní akreditovaného vzdelávacieho programu, ktorý vedie k získaniu kvalifikácie, o ktorej overenie žiada, alebo potvrdenie zamestnávateľa o najmenej 5-ročnej praxi v príslušnom odbore (pozn.: *v prípade SZČO sa za potvrdenie o praxi považuje čestné prehlásenie takejto osoby*)
 - c) potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti na výkon príslušnej pracovnej činnosti, ak sa vyžaduje,
 - d) doklad o zaplatení poplatku.

Pozn.: Oprávnená vzdelávacia inštitúcia, ktorej bola doručená žiadosť o vykonanie skúšky, nesmie podmieniť vykonanie skúšky absolvovaním akreditovaného vzdelávacieho programu v tejto vzdelávacej inštitúcii.

Odbornú spôsobilosť uchádzača pri skúške overuje a hodnotí **skúšobná komisia** oprávnenej vzdelávacej inštitúcie, ktorú tvorí predseda a traja ďalší členovia. Predsedu a ďalších členov skúšobnej komisie vymenúva štatutárny orgán oprávnenej vzdelávacej inštitúcie. Členom skúšobnej komisie je zástupca oprávnenej vzdelávacej inštitúcie, zástupca stavovskej organizácie alebo zástupca profesijnej organizácie, zástupca zamestnávateľov a zástupca príslušnej školy alebo vysokej školy odborne spôsobilý v odbore kvalifikácie.

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia:

- informuje ministerstvo najmenej desať dní vopred o mieste a čase konania skúšky,
- je oprávnená požadovať od uchádzača poplatok za vykonanie skúšky, ktorý je najviac 300 eur,
- je oprávnená požadovať od uchádzača poplatok za vykonanie opravnej skúšky, ktorý je najviac 300 eur.

Skúška na overenie odbornej spôsobilosti

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia zašle uchádzačovi do 90 dní odo dňa doručenia žiadosti o vykonanie skúšky oznámenie o termíne konania skúšky a zoznam požiadaviek na úspešné absolvovanie skúšky spolu s hodnotiacimi štandardmi na danú kvalifikáciu.

Pozn.: ***Skúšku možno vykonať najskôr po uplynutí 21 dní odo dňa doručenia oznámenia uchádzačovi, najneskôr však do štyroch mesiacov odo dňa doručenia žiadosti o vykonanie skúšky.***

Pozn.: *Ak sa uchádzač zo zdravotných dôvodov alebo iných závažných dôvodov nemôže zúčastniť skúšky v danom termíne, môže s uvedením dôvodov písomne požiadať o určenie iného termínu konania skúšky. Žiadosť musí byť doručená oprávnenej vzdelávacej inštitúcii najneskôr dva dni pred pôvodným termínom konania skúšky. Zmeškanie tejto lehoty môže oprávnená vzdelávacia inštitúcia odpustiť uchádzačovi zo závažných dôvodov. Na oznámenie nového termínu konania skúšky platia vyššie opísané pravidlá.*

Skúška je verejná a uskutočňuje sa pred skúšobnou komisiou oprávnenej vzdelávacej inštitúcie. Pred začatím skúšky uchádzač predloží predsedovi skúšobnej komisie na overenie odbornej spôsobilosti doklad totožnosti.

Predseda skúšobnej komisie:

- a) kontroluje pripravenosť a organizáciu skúšky,
- b) zodpovedá za priebeh skúšky a hodnotenie,
- c) dbá na to, aby sa skúška uskutočňovala podľa príslušného hodnotiaceho štandardu,
- d) kontroluje správnosť protokolu o skúške,
- e) podpisuje osvedčenie o úplnej kvalifikácii,
- f) vypracúva správu o priebehu a výsledku skúšky.

Skúšku tvorí teoretická časť a praktická časť v závislosti od charakteru pracovnej činnosti, na ktorej výkon sa overuje dosiahnutá odborná spôsobilosť a ktorá je určená hodnotiacim štandardom. Môže sa uskutočniť v písomnej forme, ústnej forme alebo praktickej forme, prípadne kombináciou všetkých foriem.

Priebeh a náležitosti skúšky na overenie odbornej spôsobilosti

Témy na jednotlivé časti skúšky na overenie odbornej spôsobilosti s uvedením učebných pomôcok, ktoré môže uchádzač používať, schvaľuje na návrh predsedu skúšobnej komisie štatutár oprávnenej inštitúcie.

Písomná časť skúšky bude prebiehať formou testu. Písomná skúška (test) na overenie odbornej spôsobilosti pozostáva z minimálne 20 a maximálne 50 otázok. V závislosti od počtu otázok trvá skúška od 30 do 60 minút. Limit na absolvovanie písomnej časti skúšky je 60% správnych odpovedí. Ak sa bude uchádzač pohybovať v rozmedzí 50 - 60% správnych odpovedí, môže mu komisia umožniť odpovedať formou doplňujúcich otázok. Písomná časť skúšky sa organizuje tak, aby ju uchádzač ukončil v jednom dni.

V ústnej časti skúšky sa overujú vedomosti uchádzača vo vyžrebovanej téme. Na ústnu časť skúšky sa určuje 20 - 50 tém. Ústna časť trvá najviac 15 minút. Príprava uchádzača na ňu trvá podľa charakteru kvalifikácie 15 minút až 30 minút.

Ústna časť skúšky sa organizuje tak, aby ju uchádzač ukončil v jednom dni. V jednom dni môže komisia vyskúšať najviac 30 uchádzačov.

V praktickej časti skúšky sa overujú zručnosti a schopnosti uchádzača vo vyžrebovanej téme. Na praktickú časť skúšky sa určí podľa náročnosti a špecifik odboru 15 až 30 tém, ktoré zahŕňajú charakteristické činnosti, na ktorých výkon sa uchádzači pripravujú. Praktická časť skúšky trvá podľa povahy kvalifikácie najviac 24 hodín. V prípade špecifických kvalifikácií, v ktorých si to charakter skúšky vyžaduje, môže praktická časť skúšky trvať až štyri týždne. Praktická časť skúšky môže byť individuálna alebo skupinová. Uchádzač môže na nej používať pomôcky uvedené v zadaní témy práce.

- Praktická časť skúšky prebieha formou *praktickej realizácie a predvedením komplexnej úlohy*.
- Za materiálne podmienky zodpovedajú oprávnené inštitúcie v závislosti od charakteru kvalifikácie. Napr.: prístroje, nástroje, stroje, zariadenia, potrebný inventár, pomôcky, suroviny a materiály, počítač s nutným aplikačným softvérom, prístup na internet, spätný projektor, tlačiareň, elektronické médiá.
- Za priestorové podmienky zodpovedajú oprávnené inštitúcie v závislosti od charakteru kvalifikácie. Napr.: trieda, odborné učebne, učebňa informatiky.
- Za potrebné pomôcky pri skúške zodpovedajú oprávnené inštitúcie v závislosti od charakteru kvalifikácie. Napr.: pracovný odev, štatistické tabuľky, normatívy, odborná literatúra a časopisy, právne predpisy, dátové súbory na elektronických nosičoch, dokumenty evidenčného charakteru v tlačenej podobe a elektronickej podobe, kalkulačka.

Pozn.: Čas trvania skúšok uchádzačov so zdravotným znevýhodnením môže predseda skúšobnej komisie primerane predĺžiť.

Uchádzač vykoná skúšku úspešne, ak splní požiadavky určené v hodnotiacom štandarde. Skúšobná komisia sa na výsledku skúšky uznáša nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých svojich členov. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedu skúšobnej komisie.

Pozn.: Skúšobná komisia pri celkovom hodnotení na skúške odbornej spôsobilosti klasifikuje skúšaného takto:

- prospel (pozn.: ***na to, aby bol uchádzač úspešný, musí uspieť vo všetkých troch častiach skúšky***)
 - neprospel
- Kritériá hodnotenia uchádzača na skúške na overenie odbornej spôsobilosti sú nasledovné:
 - a) pochopenie úlohy,
 - b) analýza úlohy,
 - c) voľba postupu,
 - d) voľba a použitie pomôcok, špeciálnych zariadení, prístrojov, materiálov,
 - e) organizácia práce na pracovisku,
 - f) dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia,
 - g) ochrana životného prostredia,
 - h) výsledok práce.

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia zašle uchádzačovi, ktorý vykonal skúšku úspešne, osvedčenie o úplnej kvalifikácii do desiatich dní odo dňa vykonania skúšky. Ak uchádzač vykonal skúšku neúspešne, oprávnená vzdelávacia inštitúcia zašle uchádzačovi písomné oznámenie o výsledku skúšky do desiatich dní odo dňa vykonania skúšky.

Pozn.: *Uchádzač, ktorý vykonal skúšku neúspešne, môže požiadať do 15 dní odo dňa doručenia písomného oznámenia o výsledku skúšky oprávnenú vzdelávaciu inštitúciu o vykonanie opravnej skúšky alebo do 15 dní odo dňa doručenia výsledku preskúmania priebehu a výsledku skúšky.*

Opravná skúška sa uskutoční najneskôr do 60 dní odo dňa doručenia žiadosti o vykonanie opravnej skúšky.

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia vedie dokumentáciu o uskutočňovaní skúšok na overenie odbornej spôsobilosti, ktorú tvorí:

- a) dokumentácia o obsahu a forme skúšky,
- b) zoznam účastníkov skúšky,
- c) zoznam členov skúšobnej komisie,
- d) správa o priebehu a výsledku skúšky.

Osvedčenie o úplnej kvalifikácii

Dokladom potvrdzujúcim úspešné vykonanie skúšky je osvedčenie o úplnej kvalifikácii, ktoré oprávňuje držiteľa vykonávať odborné činnosti zodpovedajúcej úplnej kvalifikácii. Osvedčenie o úplnej kvalifikácii je verejnou listinou a vydáva ho oprávnená vzdelávacia inštitúcia v štátnom jazyku.

Podrobnosti o náležitostiach osvedčenia kvalifikácii ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia vedie register účastníkov ďalšieho vzdelávania a oznamuje tieto údaje ministerstvu.

Na základe žiadosti fyzickej osoby vydá oprávnená vzdelávacia inštitúcia odpis osvedčenia o úplnej kvalifikácii za poplatok podľa osobitného predpisu.

Odpis osvedčenia o úplnej kvalifikácii v záhlaví nesie označenie „odpis“ a na konci textu je uvedená veta „Tento odpis je zhodný s prvopisom.“. Odpis osvedčenia o úplnej kvalifikácii podpíše štatutárny orgán oprávnenej vzdelávacej inštitúcie a pripojí odtlačok pečiatky oprávnenej vzdelávacej inštitúcie a dátum.

Preskúvanie priebehu a výsledku skúšky na overenie odbornej spôsobilosti

Pozn.: Každý, kto neúspešne vykonal skúšku alebo opravnú skúšku, môže písomne požiadať ministerstvo o preskúmanie priebehu a výsledku skúšky alebo opravnej skúšky do 15 dní odo dňa doručenia písomného oznámenia o výsledku skúšky.

Ministerstvo preskúma priebeh a výsledok skúšky v celom rozsahu, môže si vyžiadať správu o priebehu a výsledku skúšky, vyjadrenia skúšobnej komisie a uchádzača. Ministerstvo rozhodne o žiadosti do 60 dní odo dňa jej doručenia. Ak zistí, že priebeh a výsledok skúšky nezodpovedali riadnemu vykonaniu skúšky, najmä ak sa v priebehu skúšky vyskytli závažné nedostatky, ktoré mali vplyv na výsledok skúšky, alebo hodnotenie nebolo uskutočnené v súlade s hodnotiacim štandardom, nariadi vykonať opakovanú skúšku, inak žiadosť zamietne a výsledok skúšky potvrdí. Výsledok preskúmania priebehu a výsledku skúšky ministerstvo písomne oznámi uchádzačovi a oprávnenej vzdelávacej inštitúcii.

Oprávnená vzdelávacia inštitúcia, ktorá vykonal skúšku, uskutoční opakovanú skúšku najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia výsledku preskúmania priebehu a výsledku skúšky. Skúšobnú komisiu tvoria piati členovia. Jedným z členov skúšobnej komisie je zástupca ministerstva. Pozn.: **Oprávnená vzdelávacia inštitúcia nie je oprávnená požadovať od uchádzača poplatok za vykonanie opakovanej skúšky.**